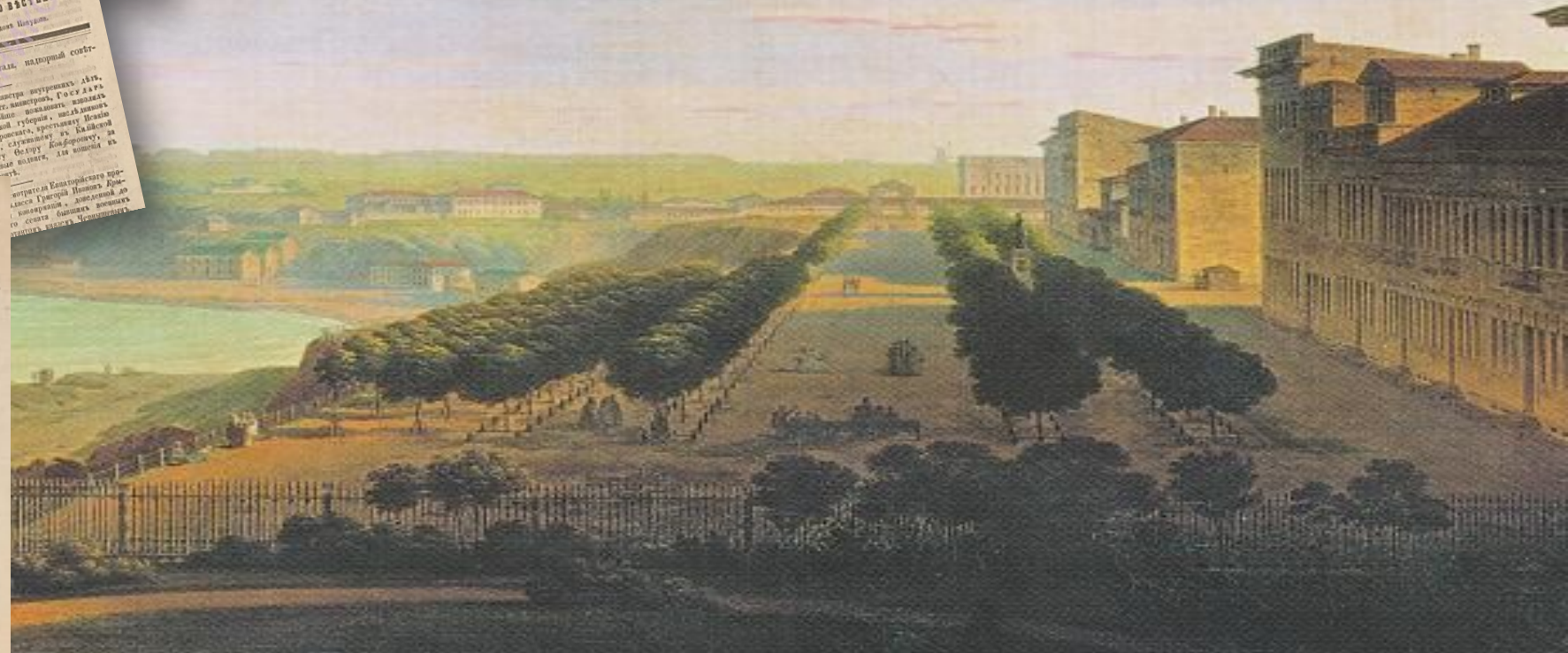

«ОДЕССКІЙ ВѢСТНИКЪ»

як дзеркало історії

(до 195 річниці заснування)

укладач Купріянова Н. М.

Поява газети саме в Одесі – явище закономірне. Портове місто, зростання обсягів торгівлі, розвиток капіталістичних відносин на півдні країни – все це сприяло розвитку періодичного друку.

5 січня 1827 р. вперше вийшла невелика за обсягом газета із заголовком **«Одеський вісник— Journal d'Odessa»**.

Її матеріали були розташовані на чотирьох сторінках. Відрізнялася газета від попередниць тим, що видавалася двома мовами – російською та французькою, паралельним текстом. Спершу видавалася двічі на тиждень, а з 1864 р. – щоденно.

Штатних співробітників у газеті майже не було, матеріали писали переважно «вільні» автори.

Організаторами «Одеського вісника» були чиновники, які служили за генерал-губернатора Михайла Семеновича Воронцова. Це барон **Пилип Іванович Брунов** (редагував французьку частину газети), дипломат та літератор.

Олексій Іраклійович Льовшин (редактор російської частини газети), чиновник за особливими дорученнями, згодом — одеський градоначальник, а потім — заступник міністра внутрішніх справ, та **Павло Якович Маріні**, чиновник та літератор.

Воронцов Михайло Семенович (1782–1856) – державний та військовий діяч з роду Воронцових, генерал-фельдмаршал (1856), генерал-ад'ютант (1815), камергер (1798). Герой війни 1812 р. У 1823-1854 рр. – новоросійський та бессарабський генерал-губернатор; на цій посаді багато сприяв господарському розвитку краю, будівництву Одеси та інших міст.

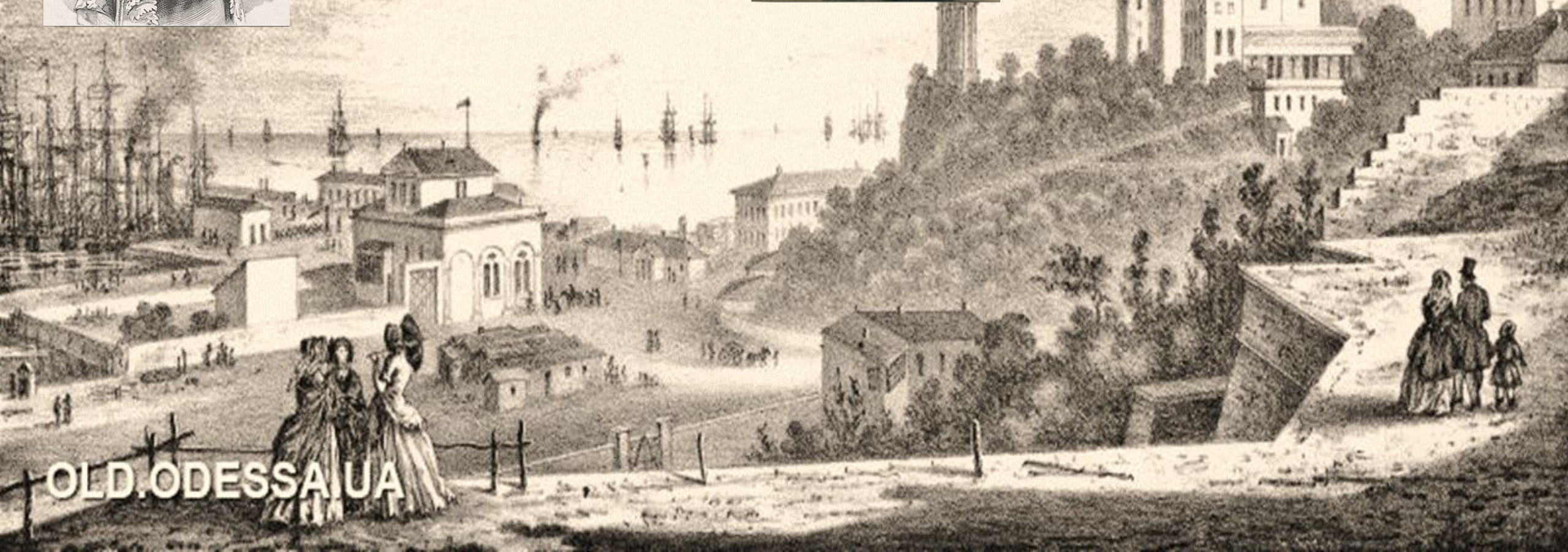

Пилип Іванович Брунов
(1797–1875) дипломат,
дійсний таємний радник

Олексій Іраклійович Льовшин
(1798–1879) державний діяч,
сенатор, історик, письменник та
етнограф

OLD.ODESSA.UA

Спочатку «Одеський вісник» мав довідковий характер. У першому номері переважала комерційна інформація: звістки про торгівлю, ціни на основні товари, курси монет, повідомлення про кораблі, що прибули і відпливають. Але з кожним черговим номером газета розширювала коло своєї тематики. Стали з'являтися матеріали на політичні, економічні, світські теми.

З'явилися розділи "Закор-донні новини" (з № 7), "Іноземні події" (з № 8), повідомлення з Санкт-Петербурга та Грузії. Були й офіційні повідомлення про нагородження орденами "з нагоди військових дій проти персіян" (№ 14), про заснування Одеського повіту (26 березня), про закладання пам'ятника герцогу Рішельє (5 серпня). Тут стали друкувати перші у місті рекламні оголошення.

З № 28 починають публікуватися відомості про культуру та освіту, особливо багато уваги приділяється місцевому міському театру – осередків на той час. Багато нотаток про трупу театру, про гастролерів.

У № 30 надруковано дев'ять строф із десяти О. Пушкіна із роману "Євгеній Онєгін". Також у газеті з'явилася одна із перших рецензій на поему «Енеїда» Котляревського, автор якої захоплено відгукувався про твори українського письменника.

MERCREDI, $\frac{2}{14}$ OCTOBRE 1829.

JOURNAL D'ODESSA

Le Journal d'Odessa paraît les MERCREDI et les SAMEDI.

On s'abonne:

Pour la ville, au bureau de l'imprimerie; pour l'intérieur, au bureau de la poste.

N^o.=

NOUVELLES DE L'INTÉRIEUR.

ODESSA, 2 Octobre.

Les prévisions de l'Autorité et les espérances des habitans d'Odessa se sont enfin réalisées. Dimanche dernier, 29 Septembre, le cordon sanitaire qui nous cernait a enfin été levé, et la liberté des communications avec l'intérieur de l'Empire complètement rétablie. Comme nous l'avions annoncé, la levée du cordon a été précédée d'un service solennel, célébré dans notre église cathédrale, pour remercier l'Éternel d'avoir préservé la ville du fléau qui la menaçait, ainsi que pour l'heureuse conclusion de la paix avec les Turcs. C'est aussi le 29 Septembre, que l'année dernière nos troupes victorieuses sont entrées à Varna, en présence de S. M. l'EMPEREUR;

СРЕДА, 2 ОКТЯБРЯ 1829.

ОДЕССКІЙ ВѢСТНИКЪ

Одесскій Вѣстникъ выходитъ по Средамъ и, СУББОТАМЪ.

Подписка принимается, для здѣшнихъ жителей въ Городской Типографіи, а для иногородныхъ въ Одесской Почтовой Конторѣ.

79.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

ОДЕССА, 2 Октября.

lèrent entièrement à notre vue. Une heure après, un seul homme parut au-delà des rochers, s'avancant d'un pas assez ferme et mesuré vers la cime de l'Elhorouss. C'est en vain que nous nous attendions à le voir suivi par les autres voyageurs; personne ne parut et, au contraire, plusieurs d'entr'eux commencèrent à redescendre. Tous les regards se fixèrent sur celui qui accomplissait une entreprise aussi hardie. Se reposant à tous les cinq ou six pas, il avançait audacieusement: tout près du sommet, il disparut entre les rochers.

До 1831 р. різномовні варіанти настільки відрізнялися один від одного, що їх вирішили розділити остаточно. Було оголошено роздільну передплату на дві газети – російську «Одесский вестник» та французьку «Журналь д'Одеса». Перша газета виходила по середах та суботах, друга – по вівторках та четвергах.

ОДЕССКИЙ ВЪСТНИКЪ.

ВЫХОДИТЬ

по вторникамъ, четвергамъ и субботамъ по утрамъ

ПОЛУГОДОВАЯ ЦЕНА

№ 100.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ

какъ въдомствъ, такъ и въ одесской городской типографіи:

для въдомствъ.

Авторитет газети підвищився у 1831–1833 рр., коли її редагував **Михайло Петрович Розберг**, письменник, професор російської словесності. Після його численних прохань до одеського градоначальника з тим, щоб папір і робота друкарні оплачувались за колишніми розцінками, і щоб попередня цензура не проводилася, а, як і раніше, ґрунтувалася на довірі, у 1831 р. Розберг все ж таки отримав дозвіл перетворити газету на «приватне підприємство», але на кабальних умовах. Тепер наявність тих чи інших розділів та їх ідейна спрямованість затверджується адміністрацією, а цензура здійснюється на

на загальних підставах. Встановлені для "Вісника" розцінки вдвічі перевищували колишні, причому гроші слід було платити на рік вперед, крім того, тираж доставлявся за рахунок редакції, всі оголошення адміністрації друкувалися безкоштовно, так само як і інші офіційні матеріали. Відносини з цензурним комітетом і друкарнею жорстко регламентувалися інструкцією, де було визначено терміни представлення набору.

Але, незважаючи на всі труднощі, у 1833 р. став видаватися один раз на тиждень додаток до газети «*Литературные листки*», де публікувалися повісті, оповідання,

дорожні нотатки, статті та «цікаві анекдоти».

На початку 1834 р. Розберг поїхав з Одеси. Керуючим міською друкарнею та головним редактором «Одеського Вісника» на 23 роки став **Олександр Григорович Тройницький**, особистість яскрава, багатогранна. Під його редакторством газета привернула нові сили і стала змістовнішою, що додало їй популярність серед мешканців Одеси. То були роки її розквіту.

Михайло Петрович Розберг (1804-1874)

письменник, професор руської словесності в Дерптському університеті, академік Імператорської академії наук, дійсний статський радник.

Олександр Григорович Тройницький (1807—1871)

громадський і державний діяч, статистик, педагог, редактор. Товариш Міністра внутрішніх справ Російської імперії, членом Державної Ради Російської імперії, Таємний радник, почесний опікун

У 1857 р. Олександр Тройницький виїхав із Одеси у зв'язку з призначенням на посаду завідувача відділу у Статистичному комітеті та членом головного управління цензури при Міністерстві народної освіти.

На посаду редактора «Одеського вісника» був призначений **Микола Петрович Сокальський**, за освітою математик, обдарований публіцист, глибокий знавець економіки. Він співпрацював із газетою з 1853 р., розміщуючи там статті з економічних та фінансових питань, з 1859 р. до самої смерті редагував «Одеський вісник».

У 1858 р. відбувається реорганізація: «Одеський вісник», який був формально підпорядкований управлінню новоросійського і бессарабського генерал-губернаторства, перейшов у відання **Рішельєвського ліцею**. Його редакторами стають професори **Олександр Іванович Георгієвський** та **Олександр Михайлович Богдановський**.

Велику увагу «Одеському віснику» надає видатний учений та публіцист, піклувальник Одеського навчального округу **Микола Іванович Пирогов**, який за 1857 і 1858 рр. опублікував у газеті ряд своїх статей. Вважається, що саме за його клопотанням газета була передана Рішельєвському ліцею.

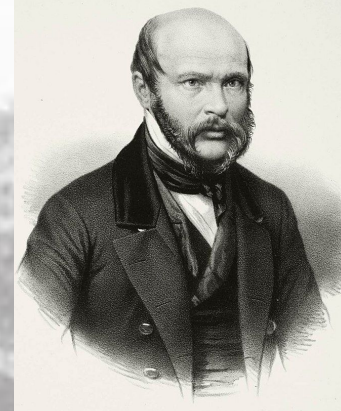
З від'їздом Пирогова у зв'язку з переведенням його на посаду піклувальника Київського навчального округу, направлення «Одеського вісника» було визнано шкідливим, і газета знов перейшла під керівництво генерал-губернаторства.

Пирогов Микола Іванович (1810—1881) – видатний хірург і вчений-анатом, дослідник і педагог, професор, творець першого атласу топографічної анатомії, засновник військово-польової хірургії, засновник російської школи анестезії. Таємний радник.

Олександр Михайлович Богдановський (1832–1902) юрист, криміналіст. Директор Рішельєвського ліцею, професор кримінального права та декан юридичного факультету Новоросійського університету.

Олександр Іванович Георгієвський (1830–1911) – публіцист, статистик, чиновник; один із головних діячів із запровадження класичної системи освіти. Справжній таємний радник, сенатор (з 1910 р.). Засновник та голова Філологічного товариства.

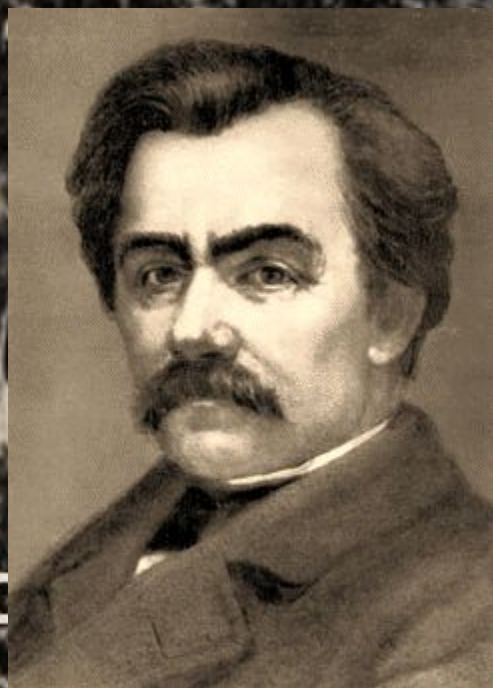

У 1859 р. газету знову очолив **Н. П. Сокальський**. Він пробув на посаді редактора 12 років.

Наприкінці 1863 р. Сокальський повідомив передплатникам, що наступного року «Одеський вісник» виходитиме шість разів на тиждень і обсяг його збільшуватиметься. За його При ньому тираж рік у рік зростав. Газета всебічно відбивала політичне, економічне, культурне життя як міста,

так й усього краю. «Одеський вісник» був дуже авторитетним, на нього посилалися багато вітчизняних та зарубіжних видань.

Після смерті Миколи Петровича (1871) редактором стає його брат, **Петро Петрович Сокальський**, відомий літератор, композитор і фольклорист. Майже п'ять років газета була у надійних руках.

Сокальський Петро Петрович (1832–1887) — літератор, композитор, громадський діяч і журналіст, фольклорист. Брат Івана Сокальського. Організував в Одесі «Товариство любителів музики» (1865), музичну школу; брав участь у роботі одеського Філармонічного товариства.

Одним із найцінніших співробітників «Одесько-го вісника» журналіст, літературний та театральний критик **Семен Герцо-Виноградський** (1844–1903) був удостоєний звання «короля одеської журналістики». Родом він з Бендер, закінчив юридичний факультет Новоросійського університету. Працював судовим слідчим та народним вчителем. З початку 1870-х рр. став публікуватися під псевдонімом *Барон Ікс*.

Герцо-Виноградський був великим франтом, і на вулиці з'являвся не інакше як у фракі та циліндрі. При цьому він ототожнював себе з Дон Кіхотом, був максималістом та романтиком. Здебільшого він писав про мистецтво. При цьому примудрявся торкатися «заборонених» сторін життя, а завдяки відточеній мові, його уїдливі та різкі фейлетони мали великий успіх у читачів.

У 1876 р. Петра Петровича змінив **Павло Олександрович Зелений**, відомий земський діяч (у 1898 р. стане одеським міським головою). Під його керівництвом, у 1880 р., до газети був долучений економічний відділ. Він керував газетою майже десять років, проте, незважаючи на публікацію безлічі актуальних матеріалів на політичні та економічні теми, стан газети на початку вісімдесятих знову став нестабільним.

Павло Олександрович Зелений (1839–1912)

політик Російської імперії, громадський діяч, письменник, статський радник, одеський міський голова у період 1897—1905 рр. На цій посаді багато зробив у галузі народної освіти, влаштував міські школи, читальні, був захисником гласності та другом преси,

Неодноразово висловлювався на захист української мови. Павло Зелений підтримував «Одеське товариство історії та старожитностей», дійсним членом якого був обраний 22 січня 1899 р. Він поповнив багатьма виданнями та рукописними матеріалами бібліотеку товариства.

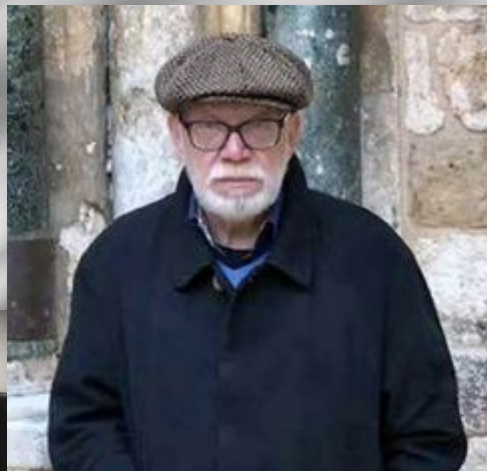

В'ячеслав Воронков

Юлія Женевська

Ігор Розов

4 березня 1994 р. в Одесі почала виходити муніципальна газета під назвою «Одеський вісник», яка заявила про історичну спадкоємність від газети XIX ст. Редакторами нового «Одеського вісника» були Ігор Розов, В'ячеслав Воронков, Юлія Женевська. Газета публікувала матеріали російською та українською мовами. Її видання було припинено рішенням міської ради від **31 жовтня 2018 р.**

Виставка підготовлена за матеріалами:

Валентинова І. Одеські історії: як Одеса в ХІХ вікві стала столицей журналістики [Електрон. ресурс] / І. Валентинова // Одеська життя. – Електрон. дані. – [Одеса], 2022. – Режим доступу: <https://odessa-life.od.ua/article/8122-odessa-stolica-zhurnalistiki> (дата звернення: 20.01.2022). – Заголовок з екрана.

Гребцова І. С. Періодическа печатка в общественому розвитку Южного степного регіону Російської імперії: (друга третя ХІХ в.) / І. С. Гребцова ; наук. ред. З. В. Першина ; Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечнікова. – Одеса : Астропринт, 2002. – 407 с.

Шифр: 230/11549

Левченко Г. С. Газета «Одеський Вестник» в останнє десятиріччя свого існування (1885–1894) / Г. С. Левченко // Наук. вісн. Одес. держ. економ. ун-т. Серія: Економіка, політологія, історія. – 2007. – № 16 (53). – С. 153–161.

Плісюк І. Газета в епоху перемін : [із історії газети "Одеський вестник"] / І. Плісюк // Одеський вестник. – 2012. – 17 янв. (№ 6). – С. 4.

Цвиркун А. Ф. Перша газета Одеси / А. Ф. Цвиркун // Одесі – 200 : тези доп. Міжнар. наук.-теорет. конф. (Одеса, 6–8 верес. 1994 р.) / Одес. держ. ун-т імені І. І. Мечнікова, іст. ф-т ; редкол.: В. П. Ващенко, І. С. Гребцова [та ін.]. – Одеса, 1994. – С. 42–43.

Шифр: 79-а/4865